

Ludvik Zorzut:

Božič u narodni pesmi

(Iz Kokošarjeve zbirke slovenskih goriških narodnih pesmi).

Pokojni župnik Ivan Kokošar, cerkveni glasbenik, je na Goriškem nabral veliko narodnih pesmi, povečini nabožnih. Uredil in sestavil jih je sam v več ličnih zvezkov (rokopisi), ki so po njegovi smrti prešli kot dragocena dedščina v last goriških Slovencev. Poleg besedila je tudi napev. Biseri iz te zbirke so ravno božične pesmi, ki so deloma radi njih prisrčne božične vsebine tudi vglasbene. Božična poezija je priprosta in tudi božična pesem naših Goričanov je izraz skromne priproste duše najbolj izpostavljenega slovanskega naroda, ki je iskal utehne v religioznosti.

Če je v nas kolikšak religioznega razpoloženja se bomo lahko živeli v priprostost in domačnost goriške slovenske božične pesmi in Božič nas bo odjel z nežno čisto lepoto.

»Kaj more to biti, preljubi brat moj, da jest ne morem zaspati nocoj? Pri Betlehem blizu se svetli lepo, Kaj da bi jest videl to svetlo nebo?«

»Ljubi bratec, priteci sem, poslušaj kaj ti jaz povem! Eden anđel je zapel, čast božjo razodel, da je rojen božji sin! Jest ga videt prav želim!«

»Poglej, poglej visoko nebo! Kako je čisto in svetlo! Le hitro vstan, ne bodi zaspan, presrčii moj kristjan!«

»O človek moi, le vstan' nocoj in hitro gor poglej! Na vse strani se že dani z nebes svitloha zdej. Veselo so že tičice, poslušajo zdaj anđelce, leno pojo na čast Bogu, odprto je nebo!«

»Eno vnitje sem slišal pod nehom nocoj, Kaj more to bit', preljubi bratec moj?«

»Gori vstanite farmani nocoj, meni se zdi, da se sliši en boi. Komaj sem bil zasnal, glavco na slamco djal, moral sem vstati in k vam pribežati.«

»Čuj, čuj o ljubi sosed moj, kaj jest tebi povem, kaj se je zgodilo nocoj glh sedem ur pred dnev!«

»Kristiani vi, kaj se vam zdi, al' ste kaj slišali? Veseli glas gre dol na nas, pojejo angele!«

»Na vse strani se že dani... Mor' mo pogledati, Kaj se tako sveti...!«

»Nemarni ljudje — zaspani kir ste, vstanite in poglejte v Betlehem kaj je!

Nebeška Gospá — rodija Bogá, obenga ni, da b' zibal njegá! »Zumaj mesta stoji skalica, pri skalici stoji štalica. T'ko je rekel Jožef Mariji: Tu bova midva nocoj!...«

»Tamkaj v štalici na ostri slamici eno lepo dete leži. Marija pred njim kleči. Preljubo detice — nima odedjice. zdaj že trpi — za grešne ljudi. Neumna živina! oselc in volec to dete častita, klečita poleg...«

»Srečna je štalca, je Betlehemska, družba nebeška pri tebi stoji. Če je glih razdrta in povsod odprta, notri je en kralj, ki se rodit ne boji. Srečna je ura, srečna je noč, štalica je skazala svojo moč... Le ta zvezda je hitro spoznala, da je ta štalica nebeški dvor. V punti je ostala, na to dete je sijala, dokler je prišel sveti zor.«

»Poglejte vi ljudje, kak' solnce gor gre! Cel svet se zveseli okol polnoči. Tega ni bilo in tudi ne bo, nocoj je rodila Devica Bogá!

»Ah moj bratec, kaj se ti zdi? To srce v meni gori,

od ljubezni se topi, solz potok teče z oči. Kir sem videl ljubezen tam, od veselja ne vem kam! Jaz pač menim to zares, da je veselje iz nebes!«

»Tako sem vesel, da ne vem kaj začeti. Take prikazni še ni bilo na svet. Tam je en lepi fant, ima prav svetli gvant, tako vesel v naročje b' ga vzeli!«

Nezgruntana dobrota: Bog je človek postal! Dolgo smo mi čakali skoz štiritauzent let in vendar smo dočakali nebeško gnado spet!«

»Preljubi kralj, mi smo se zbrali v ta kraj opolnoči te počastit in zahvalit, prijeti kaj moči. O bodi čiščen noč in dan nam grešnikom na svet poslan! Naj te slavi, vse kar živi, kristjan vse svoje dni!...«

Juy de Maupassant:

Migljaj

Mala markiza de Rennedon je še spala v svoji zaprti in parfimirani sobi, v veliki, udobni in nizki postelji, v rjuhah iz lahkega batista, melkega kakor čipke in božajočega kakor poljub; spala je sama, mirno, veselo in globoko spanje ločenih.

Glasovi živahnega pogovora v mali modri dvorani so jo prebudili. Spoznala je svojo drago prijateljico, baronico Graugerie, ki se je pogajala za vstop s sobarico, ki je čula pri vходу v sobane svoje gospodinjje.

Nato je markiza vstala, odgrnila zaves, odpahnila zapah, malce odprla vrata in pokzala svetlo glavo, skrito pod oblakom las.

— Kaj se ti je pripetilo, je vprašala,

da prihajaš tako zgodaj? Saj ni niti devet ura.

Baronica, jako bleda in vznemirjena, je vročično odgovorila:

— Moram ti povedati. Pripetilo se mi je nekaj strašnega.

— Vstopi, moja draga. Vstopila je, objeli sta se, markiza pa je med tem, ko je sobarica odpirala okna, zopet legla. Ko je služkinja odšla, je gospa Rennedon dejala: »daj, pripoveduj.«

Gospa Grangerie, je pričela jokati in točiti lepe svetle solze, ki napravijo žensko še bolj ljubko. Ječljala je, ne da bi si obrisala oči, sicer bi ji zardele:

»Da, moja draga, to je ostudno, to je ogabno, kar se mi je pripetilo. Vso noč nisem spala, niti minute; poslušaj, niti trenutka. Pazi, potipaj, kako udarja moje srce.«

Prijela je roko svoje prijateljice in jo položila na svoje prsi, na okroglo oblikovan čvrst omot ženskega srca, ki čestokrat zadostuje moškim in jih zadržuje, da ne iščejo ničesar po dnim. — Njeno srce je v resnici močno udarjalo.

Nadaljevala je:

»To se mi je zgodilo včeraj popoldan... okrog četrte ure... ali okrog pol petih. Ne vem natančno. Ti poznaš dobro moje stanovanjske prostore, veš tudi da ima moja mala dvorana, kjer se vedno zadržujem, razgled na ulico Saint Lazare; in da rada slonim na oknu in opazujem ljudi, ki gredo mimo. Tako je prjetna četrta krog kolodvora, tako nemirna, tako živahna... končno, jaz ljubim to! Toraj včeraj; sedela sem na udobnem stolu, ki sem si ga dala namestiti tik okna; bilo je odprto in ničesar nisem razmišljala; vdihavala sem sveži zrak. Gotovo se spominjaš kako lepo vreme je bilo včeraj!

»Nenadoma sem zapazila, da sloni na nasprotni strani ulice na oknu neka ženska v rdeči obleki, jaz sem imela na sebi svetlosivo, veš, mojo lepo pepelnato obleko. Žensko ne poznam, nova najemnica, ki se je doselila pred kakim mesecem; in ker dežuje že mesec dni, je nisem še nikdar videla. Toda takoj sem opazila, da je prostaško dekle. Sprva se mi je jako gnusilo in sem se zgražala nad tem, da je tudi ona na oknu kakor jaz; nato pa sem se polagoma pričela zabavati z opazovanjem. Bila je oprta na komolce, prežala je na moške in

Jutranja molitev

Henry Bordeaux:

Radi nje je to storila..

Bila je obtožena neka tridesetletna ženska. Toliko je priznala sama; stvarno pa je izgledala starejša.

Jeanne Moncler — tako se je imenovala — je umorila svojega ljubimca na nenavadno podel način. Ustrelila ga je s samokresom ponoči, ko je spal.

Njine ljubimec je bil mehanik, ki je bil, kakor je ugotovila preiskava, več v svojem poklicu in dovolj zaslužil; toda kadar se je napil, je postal siten, zadirljiv in surov. Pil pa je zelo rad. Obtoženka je zapustila zakonskega moža v Lilleu, odkoder je bila sama doma in je šla z ljubimcem v Pariz, v Ženevo ter na Savojsko. Njen mož je bil opisan kot zelo miren in prikuhljiv človek, tako, da so vse okoliščine bile zanjo jako obtežilne.

V začetku je odgovarjala precej lakonsko, kasneje pa se je vedno bolj razgrevala in je dolgovезno odgovarjala na predsednikova vprašanja:

— V Lilleu smo živeli mirno. Res je, moj mož je bil, kakor vsi drugi. Vse dni razen nedelj, je bil na delu, ob nedeljah pa je imel svojo družbo. Za me se ni dovelj brigal; prav tako ne za otroka. Tako je bil navajen. Imel pa je nekega prijatelja Claudea Labora, ki je čestokrat prihajal k njemu. Ni bil navaden prijatelj. Po strašnih mukah mu je uspelo, da se je rešil in ušel iz rova v rudniku, v trenutku, ko so vsi mislili, da je že mrtev. Vsa sem trepetala, kadar

je pripovedoval, kako je trpel v rovu, brez kruha, brez pomoči. Hotel je, da bi živela z njim. Toda, jaz nisem mogla z dvema. Nekega dne mi je dejal:

— Pojdi, beživa!

Vprašala sem ga:

— A otrok?

— Tam je oče.

— Ne, ne bom ga pustila. Moža že, toda otroka ne!

Večkrat je ponavljal svojo ponudbo, končno pa mi je dejal:

— Pa dobro! s sabo vzameva tudi malega.

Pristala sem in zjutraj sva odšla. Cel dan naju je ločil od trenutka, preden je soproj izvedel oziroma zapazil, da žene ni v hiši. Dopotovala sva v Pariz. Imela sem pri sebi tudi nekaj denarja, ki mi je ostal še od dote. Claude bo lahko našel službo. Razumete; časopisi so pisali o njem in objavili celo njegovo sliko. Toda pred večerjo sva se nekoliko sporekla. Mali ni hotel zaspati in sem ga, kajpa, morala uspavati. Claude je bil nestrpen.

— Priznaj mi vendar klofuto.

— Nikdar ga nisem tepla.

Ali, da ga ne bi jezila, sem udarila otroka, ki se je zagledal vame in nato zajokal.

Ne vem, ali prav radi tega prvega večera ali radi česa drugega — Claude pač ni mogel otroka trpeti. Začetkoma še, vsaj dopovedati si je dal. Prinašal mi je tudi daril. Toda dete se ga je balo. Otroci so kakor živali; takoj čutijo, kdo jih ima rad, kdo jih mrzi. Kakor hitro

ga je zagledal, je malček pobegnil. Moram priznati, da je to Claudea še bolj jezilo. Skočil je za njim, da bi ga priategnil k sebi, mimogrede pa ga je tudi ošvrknil, toda deček je vedno kričal bolj kot ga je v resnici bolelo.

V hiši ni bilo preveč prijetno: kakor v Lilleu. A ko se človek na nekaj navadi, se zopet težko odvadi. Klofuta je padla, kakor hitro je Claude zagledal prestrašenega revčka. Kadar mene ni bilo poleg, ga je naravnost pretepaval; včasih so se mu poznale celo oteklina. Claude se ni obojavljal. Otrok ni bil njegov; kaj mu je bilo mar! Nisem ga smela puščati samega. Vedno sem morala biti doma, ali pa sem ga jemala s seboj. Ob nedeljah je Claude vedno hotel, da ga pustiva samega. Ko pa je videl, da ga jemljem s seboj, sploh ni hotel več z nama. Nekega dne me je postal, naj mu kupim tobaka. Prodajalna ni bila daleč, le nekaj minut proč. Nisem niti pomislila, da bi se v tem času lahko kaj pripetilo, toda ko sem se vrnila, ni bilo nikogar, ne Claudea, ne otroka. Vprašala sem hišno:

— Kam so šli?

— Z vozom so se odpeljali vsi trije.

— Vsi trije?

— Da! Vaš mož (mislili so, da sva poročena), otrok in še nekdo.

— In kam so se odpeljali?

— Tegane vem.

Takoj sem se domislila in odhitela na Gare du Nord (severni kolodvor).

— Vlak v Lille, prosim vas?

— Tam, takoj bo odpeljal.

Hitro sem odšla na peron, kjer sem zagledala Claudea. Stal je pred vagonom in nekemu nekaj pripovedoval.

— A otrok?

— Ga ni tu.

Odprla sem vrata in videla, kako je otroka držal eden izmed Claudeovih prijateljev, neki delavec, ki sem ga poznala. Bil je doma iz Lillea. Zgrabila sem dete. Železničarji pa so kričali:

— Izstopite! Izstopite!

Izstopila sem, toda z otrokom. Claude ni zinil niti besede in vrnila sva se. Doma sem ga vprašala:

— Čemu si ga hotel poslati v Lille?

— Boljše mu bo pri očetu.

Mogoče bi mi bilo v resnici boljše pri očetu. Toda jaz nisem hotela tega. Kadar ima žena otroke, ne sme zapustiti moža, to je sigurno. Ako jih zapustiš, so brez matere; mučeniki, a ne otroci. Ako jih vzameš s seboj, so drugim v nadlego in povod preprirov. Toda, človek se zave tega šele pozneje, ko je že prepozno.

Od dne, ko sem preprečila njegovo nakano, je bilo še slabše.

Claude je stalno pijančeval in še bolj pretepal malega. A, kadar sem mu branila, je tepel tudi mene. Toda, jaz sem ga vedno branila; Claudea pa nisem mogla zapustiti. Prvič radi tega ne, ker sva se v resnici imela rada in drugič, ker sem že itak zapustila moža. Ljudje bi me imeli za pokvarjeno žensko, to pa jaz nisem. Odpotovala sva v Ženevo ter prišla sem, kjer je Claude dobil delo. Toda glejte, tu je bilo še huje: v Parizu